

ХРОНОЛОГІЯ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ У ЦАРИНІ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

CHRONOLOGY OF STATE POLICY IN THE FIELD OF ROAD SAFETY

Кищун Володимир

*Луцький національний технічний університет
вул. Львівська, 75, м. Луцьк, 43018*

In chronological order are analyzed measures applied at the national level to reduce accidents and improve traffic safety on the roads of Ukraine since independence.

Безпека дорожнього руху (БДР) – багатогранна, комплексна проблема, яка потребує вирішення на державному рівні. В Україні державна політика в галузі безпеки руху реалізується через вітчизняне і міжнародне законодавство, нормативно-правову і нормативно-технічну базу, через формування системи державного управління.

Смертність внаслідок дорожньо-транспортних пригод (ДТП) в Україні є однією з найвищих у європейському регіоні, а рівень організації БДР залишається вкрай низьким. Згідно з даними Управління безпеки дорожнього руху МВС, протягом 2016 року загальна кількість ДТП в Україні склала 154556, внаслідок яких загинули 3187 осіб, травмовано 32079 осіб. І якщо кількість загиблих порівняно з 2015 роком зменшилася на 20,4%, то кількість пригод і травмованих у них осіб зросла відповідно на 11,6 % і 1,5 % [1].

За питомими показниками наслідки від ДТП в Україні також є одними з найгірших. Так, у середньому, у країнах-членах Європейського Союзу (за даними 2015 року) на 100 тис. жителів припадає 5,1 загиблих в автопригодах, на 100 тис. транспортних засобів – 8 загиблих. Натомість в Україні ці показники становлять (за даними 2016 року) – 7,5 та 22,1 особи відповідно [1]. Загалом за роки незалежності на дорогах України загинуло понад 169 тисяч осіб, майже 1,2 мільйона отримали травми різного ступеня важкості. Очевидно, що подібна ситуація на вітчизняних дорогах вимагала і вимагає адекватної реакції з боку держави.

Напевно першим документом, який здійснив суттєвий вплив на безпеку дорожнього руху у незалежній Україні став Закон України про “Дорожній рух”, введений у дію 16 липня 1993 року. Згодом до нього неодноразово вносилися зміни і доповнення. У преамбулі до Закону говорилося, що він визначає правові та соціальні основи дорожнього руху з метою захисту життя та здоров’я громадян, створення безпечних і комфортних умов для учасників руху та охорони навколишнього природного середовища. Документу передували жахливі статистичні дані щодо ДТП. У 1989–1992 роках на дорогах України склалася найкритичніша ситуація, коли гинуло від 8,6 до 9,6 тис. людей і травмувалося від 46,6 до 50,9 тисяч [1].

Результати прийняття Закону не забарилися. До 2002 року спостерігався спадаючий тренд за основними абсолютними показниками, а саме, числом ДТП, загиблих і травмованих. Кількість загиблих у цей період складала 5,3...7,5 тисяч осіб, травмованих 33,3...43,2 тисяч [1]. На жаль, з 2003 року ситуація на вітчизняних дорогах почала знову погіршуватися. Кількість жертв щорічно збільшувалася і у 2007 році досягла чергового екстремуму – 9574 людини загинуло і 63,55 тисяч травмувалося [1].

Тому, 29 січня 2003 року розпорядженням Кабінету Міністрів України була схвалена “Державна програма забезпечення безпеки руху на автомобільних дорогах, вулицях міст, інших населених пунктів і залізничних переїздах на 2003–2007 роки”. Як зазначалося у

документі, погіршення ситуації на вітчизняних дорогах відбулося першочергово через недотримання Закону “Про дорожній рух”. Головними напрямками Програми стали створення безпечних та комфортних умов руху на вулично-дорожній мережі шляхом здійснення комплексу заходів з удосконалення структури управління БДР на державному та регіональному рівнях, координації діяльності центральних органів виконавчої влади в цьому напрямку, уточнення і чіткого розмежування сфери їх повноважень.

Як засвідчила статистика ДТП, запроваджена Програма виконала певну місію, однак результати за 2007 рік вимагали більш рішучих заходів. Тому у червні 2008 року з’явився Указ Президента України “Про невідкладні заходи із забезпечення безпеки дорожнього руху”, у якому поміж іншого вказувалося:

1) визнати за необхідне невідкладно здійснити заходи, спрямовані на зниження рівня аварійності на автомобільних дорогах України, забезпечення безпеки дорожнього руху, вдосконалення законодавчого регулювання питань дорожнього руху та його безпеки, відповідальності за порушення правил дорожнього руху, зокрема, щодо посилення адміністративної відповідальності учасників дорожнього руху, власників транспортних засобів, службових осіб органів, підприємств, установ, організацій, на які покладено обов'язки із забезпечення безпеки дорожнього руху;

2) Кабінету Міністрів України забезпечити розроблення проекту (чергової) Державної цільової програми підвищення безпеки дорожнього руху в Україні на 2009–2012 роки, в якій передбачити заходи щодо удосконалення державної системи забезпечення безпеки дорожнього руху [2].

Одночасно п'ятикратне збільшення штрафів за порушення Правил дорожнього руху (ПДР), введене урядом у той же час в якості адміністративного заходу призвело у 2009–2014 роках до зниження числа аварій з потерпілими на 40...50% [1].

20 жовтня 2010 року КМ України була схвалена “Транспортна стратегія України на період до 2020 року”, метою якої стало визначення концептуальних засад формування та реалізації державної політики щодо забезпечення стабільного та ефективного функціонування галузі транспорту, створення умов для соціально-економічного розвитку країни, підвищення конкурентоспроможності національної економіки і рівня життя населення [3].

У документі зазначалося, що пріоритетами розвитку, зокрема, автомобільного транспорту є підвищення безпеки дорожнього руху та енергоефективності шляхом затвердження та виконання Державної цільової програми підвищення рівня безпеки дорожнього руху. Метою Програми передбачалося зниження рівня аварійності та важкості наслідків дорожньо-транспортних пригод, створення безпечних і комфортних умов руху транспортних засобів на вулично-дорожній мережі, а також удосконалення системи державного управління безпекою дорожнього руху на період до 2016 року [4].

Виконання передбачених Програмою заходів у повному обсязі мало наблизити стан безпеки дорожнього руху до середньоєвропейського рівня шляхом зниження показників аварійності щодо соціального ризику (зменшення кількості загиблих унаслідок ДТП з 11,1 до 7,5 на 100 тис. населення), транспортного ризику (зменшення кількості загиблих унаслідок ДТП з 35 до 18 на 100 тис. транспортних засобів) і зниження тяжкості наслідків ДТП (кількість загиблих унаслідок дорожньо-транспортних пригод на 100 постраждалих з 15,3 до 13,4 (фактично у 2016 р. – 9,9) [1, 4].

У жовтні 2015 року Головою підкомітету з питань безпеки автодорожнього руху Комітету Верховної Ради з питань транспорту був організований круглий стіл на тему “Активізація учбового та наукових процесів у частині досліджень та висвітлення стану безпеки дорожнього руху в Україні” у якому брав участь автор.

За результатами роботи круглого столу 23 грудня 2015 року відбулися парламентські

слухання на тему “Стан і перспективи забезпечення в Україні безпеки дорожнього руху”, які окреслили подальші шляхи участі держави і суспільства у вирішенні питань щодо забезпечення безпеки на українських дорогах. Наслідком таких слухань була реєстрація у Верховній Раді законопроекту № 4275 “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення системи управління у сфері організації і безпеки дорожнього руху” [5]. Ключовою ідеєю цього документа стало створення в Україні нового органу центральної виконавчої влади – Національного агентства з питань організації та безпеки дорожнього руху.

У вересні 2016 року з урахуванням українських реалій та європейського досвіду у Верховній Раді був зареєстрований проект закону №5184 “Про дорожній рух та його безпеку”, який мав би замінити, вже згаданий, Закон “Про дорожній рух” [6]. Запропонований проект спрямований на вирішення існуючих в Україні проблем дорожнього руху шляхом запровадження комплексних законодавчих змін, зокрема:

- він удосконалює систему державного управління у сфері дорожнього руху та його безпеки шляхом введення інституціональних засад, спрямованих на забезпечення взаємодії органів влади, підприємств, установ та організацій у створенні безперешкодних, комфортних та безпечних умов для учасників дорожнього руху;

- скасовує протиріччя існуючого законодавства у сфері дорожнього руху та його безпеки, надає ПДР статус закону, чітко пояснюючи окремі його положення тощо.

На думку авторів, прийняття проекту Закону дозволить підвищити рівень безпеки на дорогах України, сприятиме зменшенню кількості ДТП та збереженню життя і здоров'я учасників дорожнього руху.

І нарешті, у лютому 2017 року міжвідомчою робочою групою з реформування державної системи безпеки дорожнього руху був запропонований до обговорення проект Стратегії з підвищення рівня безпеки дорожнього руху до якого автор також подав свої зауваження і пропозиції. Проект розроблявся на виконання положень вище згаданих “Транспортної стратегії України на період до 2020 року” та грудневих Рекомендацій парламентських слухань, схвалених Постановою Верховної Ради України від 13 квітня 2016р. Метою Стратегії є реформування державної системи безпеки дорожнього руху задля зменшення рівня смертності та серйозних травм внаслідок ДТП щонайменше на 30% до 2020 року.

Таким чином протягом чверті століття держава намагалася різними заходами впливати на безпеку дорожнього руху. Щось вдавалося, а щось ні. Загалом статистика ДТП за останні роки покращилася, однак до середньоєвропейського рівня Україні ще далеко. Причиною такої ситуації є відсутність комплексного підходу до державної політики управління безпекою дорожнього руху. Сьогодні вкрай важливо привернути увагу органів державної влади, громадськості та засобів масової інформації до необхідності розв'язання проблеми та зосередити зусилля для довготривалих, скоординованих дій на підтримку БДР і, як результат – забезпечити передумови до кардинального покращення стану на вітчизняних дорогах.

1. *Статистика аварійності в Україні.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sai.gov.ua/ua/ua/static/21.htm>.

2. *Урядовий кур'єр від 25.06.2008 – № 115.*

3. *Урядовий кур'єр від 22.12.2010 – № 240.*

4. *Урядовий кур'єр від 08.05.2013 – № 82.*

5. *Проект закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення системи управління у сфері організації і безпеки дорожнього руху”.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58460.

6. *Проект Закону України про дорожній рух.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sai.gov.ua/ua/organizations.htm>.